

“Bir Daha Asla Yalnız Kalma”: Finlandiya-NATO İlişkileri Çerçevesinde Üyelik Krizi ve Türkiye

Evren KÜÇÜK¹

Öz

Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü (NATO) kuruluşundan itibaren genişleyip günümüze kadar varlığını sürdüren en önemli askeri örgüt olma özelliğini taşımaktadır. Soğuk Savaş'tan sonra birçok Avrupa devleti NATO'ya katıldı fakat izlemiş oldukları tarafsızlık politikasından dolayı Finlandiya ve İsveç herhangi bir askeri örgüte katılmadılar. Ancak Rusya'nın Ukrayna'yı işgali ile ortaya çıkan tehdit, iki Nordik devleti Finlandiya'nın ve İsveç'in NATO üyeliğini gündeme getirmiştir. Her iki devletin yetkilileri, yaptıkları açıklamalar ve yürüttükleri politikalar ile kamuoylarını hazırlayarak hızlı bir şekilde NATO üyelik sürecini başlatmışlardır. Fakat Türkiye, zaman zaman dış politikasında uyguladığı veto kartını Finlandiya'ya ve İsveç'e karşı da uygulamıştır. Finlandiya, “Finlandizasyon” sendromundan kurtulmak, jeopolitik riskleri minimum seviyede tutmak ve tarihte yaşadığı tecrübelerle istinaden bir daha yalnız kalmamak için NATO'nun güvenlik şemsiyesine girmek istemiştir. Makalenin ilk bölümünde Soğuk Savaş döneminde Finlandiya'nın SSCB'nin gölgesinde izlediği “Finlandizasyon” politikası, ikinci bölümde Finlandiya-NATO ilişkilerinin tarihsel arka planı ve üçüncü bölümde ise Finlandiya'nın NATO üyelik başvurusu çerçevesinde Türkiye'nin veto kararı üç ana başlık altında incelenecektir. Bu çalışma Rusya'nın askeri müdahaleleri ve öngörülemez durumunun, Finlandiya'daki ‘geleneksel’ Rus korkusunun ortaya çıkmasına ve “Finlandizasyon” sürecinin tamamen sona ermesine yol açtığını iddia etmektedir. Siyasi Tarih disiplini çerçevesinde Finlandiya-NATO ilişkilerini Türkiye perspektifiyle değerlendirmeyi amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Finlandiya, NATO, Türkiye, Veto, Finlandizasyon

“Never Again Alone”: The Membership Crisis And Türkiye in the Context Of Finland-NATO Relations

Abstract

The North Atlantic Pact (NATO) is a major military organization that has expanded since its inception and continues to exist today. After the Cold War, many European countries joined NATO, but Finland and Sweden did not enter any military organization due to their policy of neutrality. However, the threat posed by Russia's invasion of Ukraine has put NATO membership on the agenda for two northern European countries, Finland and Sweden. The authorities of both countries quickly initiated the process of NATO membership, preparing public opinion with their statements and policies. However, Türkiye used the veto card against Finland and Sweden, which it used from time to time in its foreign policy. Finland wanted to enter the NATO security zone to eliminate the “Finlandization” syndrome, keep geopolitical risks at a minimum level, and not be left alone again, based on its historical experience. The first part of the article examines Finland's policy of “Finlandization”, which Finland followed in the shadow of the USSR during the Cold War, and the second part discusses the historical background of relations between Finland and NATO. The third section will examine Turkey's decision to veto Finland's application for NATO membership in three main ways. This study claims that Russia's military interventions and unpredictable situation led to the emergence of 'traditional' Russian fear in Finland and the end of “Finlandization”. It aims to evaluate Finland-NATO relations from the perspective of Türkiye within the framework of the Political History discipline.

Keywords: Finland, NATO, Türkiye, Veto, Finlandization

Atıf İçin / Please Cite As:

Küçük, E. (2024). “Bir Daha Asla Yalnız Kalma”: Finlandiya-NATO ilişkileri çerçevesinde üyelik krizi ve Türkiye. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 13(3), 1127-1140. doi:10.33206/mjss.1469642

Geliř Tarihi / Received Date: 17.04.2024

Kabul Tarihi / Accepted Date: 08.05.2024

¹ Doç. Dr. - Kastamonu Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, kucukevren@gmail.com,

 ORCID: 0000-0003-0904-2453

Giriş

Finlandiya'nın ve İsveç'in ortak bir şekilde NATO'ya başvurusu beraberinde bir krizin ortaya çıkmasına yol açmıştır. Akademik literatürde Finlandiya-NATO ilişkileri hakkında çeşitli çalışmalar yer almaktadır (Arter 2023; Arter, 1996; Forsberg ve Pesu, 2016; Kamp, 2012; Aunesluoma ve Rainio-Niemi, 2016). Bu çalışmalar Soğuk Savaş döneminde Finlandiya'nın izlediği "Finlandizasyon" politikası çerçevesinde ele alınmıştır. Fakat NATO-Finlandiya ilişkileri kapsamında Türkiye'nin bakışına odaklanan kapsamlı bir çalışmaya rastlanmamıştır. Literatürdeki bu boşluğa istinaden Türk-Fin ilişkilerinde yaşanan krizi ve Finlandizasyon politikasını Türk arşiv belgeleri ve basın haberleri ile ele almayı hedeflemektedir.

Bu çalışma Rusya'nın askerî müdahaleleri (Gürcistan, Kırım, Ukrayna) ve öngörülemez durumunun, Finlandiya'daki 'geleneksel' Rus korkusunun ortaya çıkmasına ve zoraki tarafsızlığının sona ermesine yol açtığını iddia etmektedir. "Finlandiya niçin NATO'ya katılmak istedi?" ve "Türkiye, Finlandiya'nın NATO'ya katılmasını niçin veto etti?" soruları çalışmanın başlıca sorularını oluşturmaktadır. Adı geçen soruların yanıtlanması ile Türk-Fin ilişkilerinde gelecekte yaşanabilecek krizlerin çözümüne dair örnek teşkil etmesi ve müzakerelerin önemini vurgulamayı amaçlamaktadır. Bu çalışmanın şu kısıtları bulunmaktadır. Soğuk Savaş döneminde Finlandiya-NATO ilişkilerine dair birincil kaynaklara ulaşmak mümkün iken 2022'den itibaren başlayan Finlandiya'nın üyelik süreci hakkında birincil kaynaklara erişmek mümkün değildir. Söz konusu krizle ilgili resmi belgelere ulaşmak oldukça güçtür. Kısıtlılık unsurunu azaltmak için *Resmî Gazete*'de yayınlanan protokolden ve yayınlanan muhtıradan istifade edilmiştir. Diğer taraftan basına yansıdığı kadarıyla yetkili kişilerin açıklamalarından da yararlanmaya çalışılmıştır. Bu çalışma NATO'nun kuruluşundan (1949) Finlandiya'nın üye olduğu 2023 yılına kadar olan dönem ile sınırlanmıştır.

Sovyet Rusya'nın Gölgesinde "Finlandizasyon"

Nordik bölgesinde Rusya ile en uzun kara sınırına sahip olan Finlandiya'nın dış ve güvenlik politikası, Soğuk Savaş süresince "Finlandizasyon" kavramı ile açıklanmıştır. II. Dünya Savaşı'ndan sonra Avrupa'nın önemli bir kısmı Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği (SSCB) kontrolüne girerken Finlandiya egemenliğini korumayı başardı. 'Zoraki' bir tarafsızlık politikası izlemek durumunda kalan Finlandiya, II. Dünya Savaşı'ndan [Kış Savaşı ve Devam Savaşı'nda] önemli kayıplar vererek çıkmıştı. Söz konusu savaştan sonra Finlandiya, bağımsızlığını korumayı başarmış olsa da tazminat ve toprak kaybı yaşadı. Soğuk Savaş süresince Fin dış ve güvenlik politikasının pusulasını, 1948 yılında imzalanan *Fin-Sovyet Dostluk, İşbirliği ve Karşılıklı Yardım Antlaşması* belirlemiştir. Adı geçen antlaşma, Fin siyasetini doğrudan etkilediği ve Finlandiya'nın olası bir NATO üyeliğinin önünü kapattığı gibi bir "Finlandizasyon" (veya "Finlandiyalaştırma") sürecinin ortaya çıkmasına yol açtı.

Finlandiya'nın, Sovyetler Birliği ile olan uzun sınırı, Finlandiya'nın dış ve güvenlik politikaları üzerinde doğrudan bir etkiye sahipti. Dahası, Finlandiya'nın tarafsızlığını pekiştirme çabaları, Sovyetler Birliği ile yaptığı ikili güvenlik anlaşması tarafından koşullandırılmaktan asla vazgeçmedi. Sovyet-Fin Antlaşması, 1948 yılında imzalanmış ve daha sonra 1955, 1973 ve 1983 yıllarında yirmi yıllık sürelerle uzatılmıştı. Antlaşmanın ilk maddesi Finlandiya'yı "Finlandiya'nın ya da Finlandiya toprakları üzerinden Sovyetler Birliği'nin Almanya'nın ya da onunla müttefik olan herhangi bir devletin silahlı saldırısına maruz kalması durumunda... Bağımsız bir devlet olarak yükümlülüklerine sadık kalarak saldırıyı püskürtmek için savaşmakla" yükümlü kılmaktaydı. Ayrıca, böyle bir saldırı durumunda Finlandiya, "toprak bütünlüğünü kara, deniz ve hava yoluyla savunmak için mevcut tüm kuvvetlerini kullanacak ve bunu Finlandiya sınırları içinde, işbu antlaşmada tanımlanan yükümlülüklerle uygun olarak ve gerekirse Sovyetler Birliği'nin yardımıyla veya onunla ortaklaşa yapacaktır"(Aunesluoma ve Rainio-Niemi, 2016: s.53). Bu antlaşma ile SSCB, Fin dış politikasında belirleyici bir aktör haline gelmiştir. Fin dış siyasetini belirleyenler, SSCB faktörünü göz önünde bulundurarak politika geliştirmeye çalıştılar. Bu da "Finlandizasyon" sürecinin doğmasına yol açtı.

Zamanla Fin halkı ve elitleri için bir nevi tarafsızlık anlamına gelen "Finlandizasyon" değerli hale geldiği gibi Soğuk Savaş sırasında Finlandiya'nın benlik algısını oluşturdu. Buna ek olarak, yetkililer tarafsızlığı halk arasında popüler, hatta sevilir hale getirmek için büyük çaba gösterdiler. Bu çabalar nispeten başarılı oldu. Zamanla Finlandiya'nın tarafsızlık fikri hem karar alıcılar hem de geniş halk kitleleri arasında derinlemesine içselleştirilmişti. Artık tarafsızlık Finlandiya'nın ulusal kimliğinin bir parçası haline gelmişti (Aunesluoma ve Rainio-Niemi, 2016: s.66). Fakat Finlandiya, dışarıdan "Finlandiyalaşmış" bir devlet olarak algılanmasına tepki olarak ve Batı'ya bağımsız görünme arzusunun işaret eden bir parola olarak tarafsızlık politikasını ilan etti. Avusturya'nın aksine, Soğuk Savaş Finlandiya'sının tarafsızlığı yasal bir

kurala dayanmadığı gibi İsveç'in aksine, tarihsel bir geleneği de bulunmamaktaydı (Arter, 2023: s.176). Finlandizasyon, 1948 Antlaşması ile Fin dış ve güvenlik siyaseti için pusula hale gelirken Soğuk Savaş ile birlikte sona ermiştir. 1995-2003 yılları arasında Finlandiya'nın Sosyal Demokrat Başbakanı olan Paavo Lipponen'in ifade ettiği gibi tarafsızlık, Soğuk Savaş'ın sona ermesiyle birlikte sona ermiş ve yeni Avrupa bağlamında Finlandiya için hiçbir rolü kalmamıştı. Tarafsızlık, hiçbir zaman pragmatik gerekçelerle seçilmiş bir politika çizgisinden öteye gitmediği için arkasında bir miras bırakmamıştı. Nitekim tarafsızlık, Soğuk Savaş döneminde zoraki olarak Fin yetkililer tarafından inşa edilen bir politikaydı. Finlandiya'nın bu tarafsızlık politikasını üç farklı gelişme etkiledi: (i) 1989-1990 yıllarında Soğuk Savaş'ın sona ermesi ve buna bağlı Avrupa'daki gelişmeler; (ii) 1991 yılında Sovyetler Birliği'nin dağılması ve (iii) 1992 yılında Finlandiya'nın AB'ye üye olma kararı (Aunesluoma ve Rainio-Niemi, 2016: s.52, 79). Söz konusu gelişmeler Finlandiya-NATO ilişkilerindeki kırılma noktalarını oluşturmaktaydı. SSCB'nin dağılmasıyla birlikte Finlandiya, Rus etki alanından uzaklaşmaya çalıştı. Bu anlamda Avrupa Birliğine üyelik ve NATO ile işbirliği adımları en somut örnekler olmuştur.

Finlandiya-NATO İlişkilerinin Tarihsel Arka Planı

NATO'nun kurucuları arasında Nordik devletlerinden Norveç, Danimarka ve İzlanda da yer almıştı. II. Dünya Savaşı'ndan sonra söz konusu devletlerin NATO'ya katılımı ile Nordik Devletleri arasında bir ittifak kurma girişimi de sonuçsuz kalmıştı. Dönemin İsveç Dışişleri Bakanı Östen Undén: "İsveç geleneksel tarafsızlık siyasetinden asla ayrılmayacaktır" açıklamasını yapmış devamında "İsveç'in şimdiki halde resmen herhangi bir tarafa meyil etmek menfaatine aykırı olur. Şu veya bu tarafa cephe almaya zorlanmadık ve şimdiye kadar takip etmiş olduğumuz geleneksel tarafsızlık siyasetinden bir zarar görmüş değiliz" ifadelerine yer vermişti. Her ne kadar Norveç ve Danimarka NATO'ya katılmış olsalar da İsveç, her iki devletle askerî ilişkilerini sürdürmüştü (TDA 539, 219556/213211/0). Finlandiya'nın NATO'ya katılımı ise gündeme dahi gelmemiştir. Ayrıca 1948 Antlaşması ile Finlandiya'nın tarafsız kalması hem bir zorunluluk hem de bir varoluş meselesi haline gelmişti.

Tarihsel süreç içerisinde, herhangi bir Nordik devlete gerçekleşecek saldırı diğer bölge devletlerini de doğrudan etkileyeceği görüşü hâkimdir. Bundan dolayı Nordik basınında örneğin Finlandiya'ya karşı yapılacak bir saldırı (1939 yılında) tüm Nordik Devletlerine karşı yapılmış bir hareket olarak kabul etmek gerektiği görüşü kamuoyunda benimsenmiştir (TDA 524, 219049/212678/27; TDA 524, 219047/212676/0).² Fakat olası bir savaş durumunda Nordik devletlerinin bir araya gelemedikleri ve askerî bir ittifak kuramadıkları da aşikârdır.

NATO'nun kurulma aşamasında Amerika Birleşik Devletleri (ABD), İskandinav devletlerini de (Norveç, Danimarka ve İsveç) davet etmişti. Bunun üzerine İskandinav devletlerinin başbakanları Oslo'da bir araya gelerek 3 devlet arasında bir antlaşma yapma girişiminde bulundu. Fakat yapılan toplantıdan herhangi bir sonuç çıkmadı. Norveç ve Danimarka, NATO'ya katılmak girişimlerinde bulunurken İsveç geleneksel tarafsızlık politikasını devam ettireceğini dolayısıyla Atlantik Pakıtına katılmayacağını açıklamıştı (TDA 539, 220209/213962/0).³ Norveç'in ve Danimarka'nın II. Dünya Savaşı sırasında işgale uğramış olması NATO üyesi olmalarında etkili olmuştu. İskandinav devletleri arasında tarafsız bir blok oluşturulmayacağı anlaşılınca Norveç ve Danimarka NATO'ya girme kararı alırken İsveç, tarafsızlığını muhafaza etmeye devam edeceğini açıkladı. Norveç'in NATO'ya girme arzusu üzerine Sovyet Rusya'nın, Finlandiya'da askerî üsler kurmak üzere Finlandiya ile mevcut ittifak antlaşmasının hükümlerinden faydalanmak girişimlerinde bulunacağı veya kuzey sınırındaki askerî birliklerini takviye edeceği beklentisi oluştu (TDA 539, 220209/213962/0). Dolayısıyla daha kuruluş aşamasında dahi diğer Nordik devletlerinin NATO üyelikleri Finlandiya'yı doğrudan etkilemişti.

SSCB, Nordik devletlerinin NATO'ya girmesini engellemek için çeşitli girişimlerde bulundu. Norveç'e saldırmazlık paktı teklifi yaparak olası bir üyeliği engellemek istedi (TDA, 524, 219050/212679/0). SSCB verdiği notada, küçük milletlerinin Atlantik Pakıtı'na alınmasının sebebi olarak ABD'nin askerî üsler kurmak istediğini bildirdi. Norveç ise böyle bir şey yapmayacaklarını sadece bir saldırı tehdidinde karşı hazırlık yapmak istediklerini ifade etti. ABD basınında da çıkan haberlere göre Norveç

² Hatta Finlandiya 1939 savaşında zor günlerden geçerken İsveç'ten yardım talebinde bulunmuş fakat İsveç bunu reddetmiştir (TDA, 539, 220209/213962/0).

³ İsveç'in, Norveç'in ve Danimarka'nın NATO'ya katılımını engellemek istediğine dair New York Times gazetesinde bir haber yer alınca İsveç Dışişleri Bakanlığı haberi yalanlamıştır (TDA, 539, 220205/213148/43). İsveç Dışişleri Bakanı Undén, Türkiye'nin Paris Büyükelçisi Numan Menemencioglu'na verdiği bilgilere göre: Norveç'in NATO'ya katılımı ile "Sovyetlerin daha ileri gidemeyeceğini fakat Türkiye'ye karşı olduğu gibi Norveç aleyhinde de türlü tazyik ve propagandalara girişecekleri ve bilhassa Norveç'te üsler kurulması meselesinde ısrar edeceklerini" ifade etmişti (TDA 539, 220209/213962/0).

NATO'ya katılırsa ABD, Norveç topraklarında üs talebinde bulunmayacak Norveç'in savunma sanayisini ve stratejisini Batı devletleri ile ayarlamasını sağlayacaktı. *Svenska Dagbladet* gazetesi SSCB'nin İsveç'e de olası bir saldırmazlık antlaşması yapma teklifine karşı şu ifadelerle yer vermişti: “SSCB tarafından ayakaltına alınan Finlandiya, Polonya ve Baltık memleketleri ile saldırmazlık paktı hatıralarının silindiğini Moskova farz etmemelidir. Büyük bir devletle bir İskandinav memleketi bahis mevzuu olunca saldırmazlık paktı fikri uğursuz bir düşüncedir” (TDA 539, 220209/213962/16). İskandinav devletlerine göre Finlandiya, SSCB tarafından kontrol altına alınmış ve âdeta egemenliğini kaybetmiştir. Dolayısıyla Nordik devletleri arasında bir ittifak kurmak girişimi gündeme geldiğinde Finlandiya âdeta yok sayılmıştır.

NATO'nun kurulması gündeme gelince SSCB, Nordik devletlerinin bu askerî paktta girmesini engellemek için Finlandiya sınırında askerî faaliyetlerde bulundu. Bir savaş çıktığında ABD, İskandinavya cephesine hemen yeterli miktarda yardımda bulunamayacağı gerekçesiyle İskandinav devletleri ciddi hazırlıklar yapmaya başladılar (TDA 539, 220209/213962/0). Hatta İsveç, herhangi bir şarta bağlanmadan ABD'den silah almak istediğinde Amerikalılar, İsveç'in NATO'ya girmesini şart koşmuşlardı. Türk Büyükelçisinin gönderdiği rapora göre İsveç tarafsızlık politikasında ısrar ettiği takdirde ABD buna önem vermeyerek Norveç'i elde etmekle iktifa edecektir. Bu amaca hizmet ettiği gibi İsveç'i de çok zor bir durumda bırakarak sonunda maksada yanaştıracaktır (TDA 539, 220207/213150/0). ABD'nin hamlelerine karşı SSCB de Finlandiya üzerinden Nordik bölgesinde etkili olmak istedi. Sadece askerî değil ekonomik nüfuz da kurmak istedi. Örneğin SSCB Hükümetinin, Finlandiya ekonomisini kontrol etmek için Finlandiya'daki önemli fabrikaları satın almak istediği dahi gündeme geldi. Fakat Finlandiya tarafından SSCB'nin bu teklifleri reddedildi (TDA 524, 219061/212428/0). Sadece SSCB'ye karşı değil ABD'ye karşı da benzer politika izlendi. Örneğin Paris'te 12 Temmuz 1947'de Marshall Planı Konferansı için davet edilen devletlerden biri de Finlandiya olduğu halde katılmayan sekiz devletten biri oldu (Ataöv, 2006).

Soğuk Savaş süresince Finlandiya hem SSCB hem de NATO ile ilişkilerinde oldukça mesafeli bir politika izledi. Fakat SSCB'nin dağılmasıyla birlikte Finlandiya, politika değişikliğine giderek NATO ile ilişkilerini geliştirdi. Diğer taraftan SSCB dağıldığı halde NATO, işlevini sürdürdü ve Açık Kapı Politikası çerçevesinde genişledi. Ayrıca NATO, çeşitli devletlerle tam üyelik dışında bir dizi ilişki geliştirdi. Söz konusu ilişki içerisinde olduğu devletlerden biri de Finlandiya oldu. Avrupa'nın güvenliğini artırmak için Finlandiya ile işbirliğini geliştirdiği gibi ortak tatbikatlar da gerçekleştirdi. Finlandiya'nın NATO ile ortaklığı tarihsel olarak askerî bağlantısızlık politikasına dayanmaktaydı (NATO, 2024). Finlandiya'nın NATO ile ilişkileri 1994 yılında Barış için Ortaklık (Partnership for Peace) programına ve 1997 yılında Avrupa-Atlantik Ortaklık Konseyi'ne (Euro-Atlantic Partnership Council) katılımıyla başladı. Katılımından önce Finlandiya NATO'nun aktif ortaklarından biri olarak Balkanlar, Afganistan ve Irak'ta NATO liderliğindeki operasyon ve misyonlarında yer aldı. Finlandiya, 1990'lardan itibaren NATO üyeleriyle diyalog ve işbirliği içerisinde olduğu halde üye olmayı istemedi (NATO, 2024). İşbirliği kapsamında 2014'te imzalanan anlaşma ile NATO'nun Fin topraklarında müşterek tatbikatlar yapmasına ve “afetler, kesintiler ve güvenlik tehditleri” gibi durumlarda NATO üyelerinden yardım alınmasına müsaade etti. Diğer taraftan NATO üyesi olmadığı halde Finlandiya ve İsveç 2015'te Norveç'teki NATO Arktik Mücadele Tatbikatına iştirak etti. Finlandiya'nın NATO ile işbirliği içerisinde olması Rusya'nın güvenliğini tehdit ettiği Rus yetkililer tarafından açıkça ifade edilmişti (The Christian Science Monitor, 2014; CBC, 2015).

Soğuk Savaş sona erdiği (ve NATO ile ilişkiler geliştirildiği) halde tarafsız İsveç ve Finlandiya askerî olarak NATO'ya katılmayı tercih etmedi. Soğuk Savaş'ın sona ermesinden sonraki ilk 25 yıl boyunca bu tarafsız ülkelerdeki kamuoyu da potansiyel NATO üyeliğine karşı çıkmaya devam etti. Fakat 2014'ten itibaren kamuoyunun ve siyasetçilerin düşüncelerinde hızlı bir değişim yaşanmaya başladı. Dolayısıyla “tarafsızlık” politikası gözden geçirilmeye başlandı (Aunesluomave Rainio-Niemi, 2016: s.66). Üyelik için asıl kırılma, Vladimir Putin'in 24 Şubat 2022'de Ukrayna'yı işgal etmesiyle yaşandı. Söz konusu gelişme Avrupa'daki dengeleri etkilediği gibi İsveç'in ve Finlandiya'nın askerî bağlantısızlık politikasını terk ederek NATO üyeliği arayışına girdiği bir süreci tetikledi.

Rusya'nın saldırgan ve öngörülemez politikası her ne kadar İsveç ve Finlandiya'yı NATO'ya yakınlaştırsa da Rusya olası bir üyeliği cevapsız bırakmayacağını açıkça belirtti. ABD Dışişleri Bakanlığı'nın “NATO'ya katılmak isterlerse İsveç ve Finlandiya'ya kapılar açık” yönündeki açıklaması üzerine Rusya Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Mariya Zaharova: “Finlandiya ve İsveç'in öncelikle bir askerî blok olan NATO'ya katılımı, ülkemizin yanıt vermesini gerektirecek ciddi siyasi-askerî sonuçlara yol açacaktır” açıklamasıyla karşılık verdi. Açıklamadan kısa bir süre sonra Rus savaş uçakları da İsveç hava sahasını ihlal etti. Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin, 2016 yılının Temmuz ayında Finlandiya'ya yaptığı ziyaret sırasında “Finlandiya NATO'ya üye olursa nasıl karşılırsınız?” sorusuna “Sizce ne yaparız? 1500 km'lik

sınırdan askerimizi geri çekti. Onları geride mi tutarız?” yanıtını vermişti. Bununla birlikte Finlandiya’nın tarafsız kalmasından memnun olduklarını belirtmişti (BBC, 2017). Putin’in öngörülemez politikaları ve ABD’nin açıklamaları neticesinde Finlandiya kuruluşundan itibaren en radikal kararlardan birini alarak NATO’ya katılma kararı aldı.

“Savaş Avrupa’ya geri geldi”: Finlandiya’nın NATO Üyelik Başvurusu

NATO’nun açık kapı politikası, ittifakın kurucu belgesi olan Kuzey Atlantik Antlaşması’nın (1949) 10. maddesine dayanmaktadır. Antlaşma, NATO üyeliğinin “bu antlaşmanın ilkelerini ilerletebilecek ve Kuzey Atlantik bölgesinin güvenliğine katkıda bulunabilecek bir konumda bulunan herhangi bir Avrupa devletine” açık olduğunu belirtmektedir. Genişleme ile ilgili herhangi bir kararın oybirliği ile alınması gerektiği gibi NATO’nun genişlemesi “Avrupa’da istikrarın ve refahın artmasına yardımcı olduğu, istikrar ve işbirliğini teşvik etmeyi, demokrasi ve ortak değerlerde birleşmiş bir Avrupa inşa etmeyi” amaçladığı şeklinde ifade edilmektedir (NATO, 2016). Ancak Kuzey Atlantik Antlaşması’nın ilkelerini taşıdıkları halde ve Açık Kapı Politikası’na rağmen Finlandiya ve İsveç, ‘tarafsızlık’ politikalarından dolayı NATO’ya kuruluşundan itibaren katılmak istemediler.

Rusya’nın izlediği politikalar ve eylemleri Nordik bölgesindeki dengeleri değiştirmeye başladı. Bunun üzerine Finlandiya ve İsveç ‘hızlı ve ani’ bir şekilde NATO’ya katılma kararı aldılar. Baltık Denizi’nin bir NATO gölü haline gelmesi NATO’ya kazanımlar sağlaması, Rusya’nın ise çevrelenmesi açısından önemliydi (Jonathan, 2022). Finlandiya niçin NATO’ya katılmak istedi? sorusuna bakıldığında ise şu nedenleri saymak mümkündür;

- Rusya’nın, zaman zaman Fin hava sahasını ihlal etmesi⁴
- Putin’in öngörülemez politikası
- Tarihsel Rus korkusu
- Finlandiya’nın olası bir saldırıya karşı tek başına cevap verebilecek bir güçte olmaması
- Rusya’nın etnik unsurları bir bahane olarak kullanması
- Rusya’nın Baltık ve Arktik bölgesinde etkin olmak istemesi
- ABD ve Avrupa basınında Putin karşıtlığının körüklenmesi ve bunun Fin kamuoyunu tedirgin etmesi
- Finlandiya’nın NATO’nun 5. maddesinden⁵ yararlanarak kendini güvende hissetmek istemesi
- ABD’nin doğrudan üyeliğe destek vermesi vs.

Ukrayna Savaşı’ndan sonra Nordik kamuoyunda yayılan ‘işgal’ korkusu, Rusya’ya ilişkin düşüncelerinde büyük bir değişikliğe yol açtı. Bu önemli değişimin başlıca göstergesi kamuoyunda NATO’ya katılma isteğindeki artış oranıdır. Nitekim 2014’ten itibaren NATO üyeliğine verilen destekte keskin inişler-çıkışlar oldu. 2014’te yapılan ankete göre Finlerin yüzde 53’ü Finlandiya’nın NATO üyeliğini desteklerken yüzde 34’ü üyeliğe karşı çıkmakta ve yüzde 13’ü ise çekimserdi (Verkkouutiset, 2014). Verilerin oranlarında Rusya’nın Kırım’ı ilhak etmesi ve proaktif tutumları Fin kamuoyunun görüşünü doğrudan etkide bulundu. Örneğin Finlandiya İş Dünyası Derneği (EVA)’nın 2021 sonbaharında yaptırdığı ankete göre ise Finlerin yüzde 26’sı Finlandiya’nın NATO’ya katılması gerektiğine inanmaktaydı. Ancak vatandaşların yüzde 40’ı hala NATO üyeliğine karşı çıkmaktaydı. Katılımcıların üçte biri (%33) ise kararsız olduğunu belirtmişti. Son on yılda, Finlandiya askeri açıdan NATO’nun en önemli üyesi ABD ile savunma işbirliği alanında daha da yakınlaşırken bu durum Parlamento’ya sunulan Dış ve Güvenlik Politikası hakkındaki son Hükümet Raporu’na da yansımıştı: “ABD, Finlandiya için önemli ve yakın bir ortaktır.

⁴ Rusya’nın Fin hava sahasını ihlal etmesi ve sınıra asker yığınağı yapması tarihsel bir geçmişe dayanmaktadır. Örneğin SSCB’nin Fin sınırına askeri yığınak yapmasından dolayı endişelenen Finlandiya Genelkurmayı, (SSCB ile sınır komşusu olan Türkiye’ye) Ankara’ya konsolos namı altında bir subay göndermek istemişti. TDA 524, 219827/212985/0. Ayrıca NATO henüz kurulmadığı tarihlerde SSCB, zaman zaman Fin hava sahasını ihlal etmişti. Örneğin SSCB pilotlarının 1931 yılında İngriya bölgesinde Fin-Sovyet sınırını ihlal etmesi ve 1920 Tartu (Dorpat) Antlaşmasına rağmen Sovyetlerin bölge halkına baskısı Fin kamuoyunu ve yetkilileri oldukça rahatsız etmişti. Sovyet yetkililer, sınır ihlalinin olaya iki tecrübesiz öğrenci pilotunun neden olduğunu, olayın tekrarlanmayacağını bildirerek Finlandiya’dan özür dilemişti. TDA 524, 219865/213223/0; TDA 524, 219865/213223/4; TDA 524, 219865/213223/3; TDA 524, 219861/213154/1. Rusya, 2015 yılında da defaten Fin hava sahasını ihlal etmişti.

⁵ 5. Madde: “Taraflar, Kuzey Amerika’da veya Avrupa’da içlerinden bir veya daha çoğuna yönelik silahlı bir saldırının hepsine yöneltilmiş bir saldırı olarak değerlendirileceği...” (www.nato.int).

Geniş kapsamlı işbirliği, dış ve güvenlik politikası işbirliği ve savunma işbirliğini içermektedir” ifadelerine yer verilmektedir. Finlandiya'nın dış ve güvenlik politikasında Batı'ya yönelmesi, NATO üyeliğine artan desteğe de yansımıştır. Nitekim 28 Şubat 2022'de - Putin'in Ukrayna'yı işgalinden dört gün sonra - yapılan bir ankette ise Finlerin yüzde 56'sı NATO üyeliğini desteklemiş ve 9 Mayıs'ta - resmi başvuru yapılmadan beş gün önce - bu rakam yüzde 76'ya yükselmişti. Sadece yüzde 12'si karşı çıkarken, yüzde 11'i çekimser kalmıştı. Böylece NATO'yu destekleyenlerin oranı 2021 sonbaharı ile 28 Şubat 2022 arasında iki katına, 9 Mayıs'a kadar ise neredeyse üç katına çıkmıştı (Arter, 2023:186; EVA, 2021). Bir yandan Fin kamuoyunda NATO'ya yönelik tutum değişirken bir yandan da siyasetçiler üyelik konusunu gündemde tutmaya devam ettiler.

Fin Cumhurbaşkanı Sauli Niinistö, Aralık 2021'de NATO üyeliğinin Rusya ile değil başvuru sahipleri ile NATO arasında olduğunu ve Finlandiya'nın ittifaka katılma seçeneğini saklı tuttuğunu söyledi. Benzer bir şekilde Finlandiya Başbakanı Sanna Marin de yeni yıl mesajında (Ocak 2022'de) “Finlandiya NATO üyeliğine başvurma seçeneğini elinde tutuyor” diyerek üyelik durumunu gündeme getirdi. Fakat bu durumun kısa bir süre içerisinde olmayacağını da vurguladı (YLE, 2022c). Ancak Rusya'nın Karadeniz ve Baltık bölgesindeki tutumu Finlandiya'nın politikasını doğrudan etkiledi. 24 Şubat 2022'de Rusya'nın Ukrayna'yı işgale başlaması ile Finlandiya'nın (İsveç ile birlikte) NATO'ya üyelik süreci de başlamış oldu.

Finlandiya Cumhurbaşkanı Niinistö ve Başbakan Marin 12 Mayıs 2022'de ortak basın toplantısında “gecikmeden” NATO üyeliğinden yana olduklarını açıkladılar. Birkaç gün sonra Dışişleri ve Güvenlik Politikası Komitesi, Finlandiya'nın NATO'ya katılımını onaylayan ve resmi anayasal başvuru sürecini başlatan bir raporu kabul ettiğini duyurdu (YLE, 2022b). Fin Parlamentosu (Eduskunta)'nda NATO üyeliği tartışılırken Finlandiya için kazanımlar ön planda tutularak 14 saatten fazla 212 konuşma gerçekleştirildi. Parlamentodaki tartışmalarda General Adolf Ehrnrooth'un 1939-1940 Kış Savaşı'ndan çıkardığı derse atıfta bulunularak “bir daha asla yalnız kalmayın” ifadelerine yer verildi. Ayrıca Finlandiya'nın NATO üyeliğinin kimseye karşı olmayacağı ve Finlandiya'nın Batı'ya ait olduğu ve Rusya'nın etki alanına girmediği vurgulandı (Arter, 2023: s.183). 17 Mayıs'ta Fin Parlamentosu uzun tartışmaların ardından tarihi bir oylama ile NATO başvurusunu 8'e karşı 188 oyla kabul etti (YLE, 2022a). Hemen ertesi gün Finlandiya, İsveç ile birlikte NATO'ya resmi başvuruda bulundu. Ancak Türkiye, Finlandiya'nın ve İsveç'in üyeliklerine sıcak bakmadığını açıkladı. Böylece Finlandiya'nın NATO üyeliğe bir krize dönüştüğü gibi tarihsel süreç içerisinde Türk-Fin ilişkileri de ilk defa ciddi bir türbülansa girdi.

Türkiye, Finlandiya'nın NATO'ya katılmasını niçin veto etti?

Rusya'nın Ukrayna'yı işgalinin ardından Avrupa'ya yönelik tehdit algısındaki artış, İsveç ve Finlandiya'yı tedirgin etmiştir. Her iki devlet de NATO'ya üyeliği Rusya'dan gelebilecek tehdidi ortadan kaldırmanın tek çaresi olarak görmüşlerdir (Ovalı, 2024:151). Tarihsel arka plan da göz önünde bulundurulduğunda Rusya'nın refleksleri iki Nordik devletin endişelerini haklı çıkarmaktadır. Her ne kadar NATO üyelerinin büyük çoğunluğu Finlandiya'nın ve İsveç'in üyelik başvurusunu olumlu karşılarsa da Türkiye ve Macaristan söz konusu üyeliklere karşı çıkmıştır (Euronews, 2022b). Türkiye ilk etapta Finlandiya'nın üyeliğini desteklediğini belirtmiş (T.C. Cumhurbaşkanlığı, 2022a; Euronews, 2022b) fakat Helsinki ve Stockholm'un ortak hareket etmesi, Türk yetkililerinin açıklamaları üzerine veto krizi devreye girmiştir.

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan 13 Mayıs 2022'de İsveç'in ve Finlandiya'nın NATO üyelik başvurusuna olumsuz baktıklarını açıkladı. İki ülke PKK dâhil olmak üzere Türkiye'nin terör örgütü olarak gördüğü gruplara izin verdiğini ve Türkiye'nin bu başvuruyu desteklemesinin “imkânsız” olacağını söyledi (Reuters, 2022a; YLE, 2022e). Cumhurbaşkanı Erdoğan birkaç gün sonra yaptığı bir başka konuşmasında “her iki ülkenin de terör örgütlerine karşı açık, net bir tavrı söz konusu değil” dedi (Euronews, 2022a). Erdoğan, Finlandiya Cumhurbaşkanı Niinistö ile 21 Mayıs 2022'de yaptığı telefon görüşmesinde de “NATO içinde bir müttefik açısından tehdit oluşturan terör örgütlerini görmezden gelen bir anlayışın dostluk ve ittifak ruhuyla bağdaşmayacağını” ifade etti (İletişim Başkanlığı, 2022b). 15 Haziran'da da Erdoğan, İsveç ve Finlandiya terörle mücadelede net adımlar atana kadar Türkiye'nin tutumunu değiştirmeyeceğini, terörle mücadelede somut ve kararlı adımlar atmasını beklediklerini açıkladı (İletişim Başkanlığı, 2022c). Türkiye en üst düzeyde yaptığı açıklamalar ile İsveç ve Finlandiya'nın üyelik sürecini veto edeceğini açıkça belirtmiş oldu. Diğer taraftan yapılan bu açıklamalar Türk kamuoyunun da gelişmeleri yakından takip etmesine yol açtığı gibi Türkiye'nin istekleri de kamuoyunda tartışılmaya başlanmış ve özellikle İsveç'e yönelik olumsuz bir tutum oluşmuştur. Türk basınında iç siyaset üzerinden de NATO üyeliği tartışılırken iktidar ve muhalefet partileri birbirlerini eleştirmeye ve özellikle İsveç'e

yönelik sert açıklamalar yapılmaya başlamıştır (Yenişafak, 2023; Star, 2022, Hürriyet, 2023). Türkiye'nin istekleri (teröre desteğin ve finansman kaynağının kesilmesi, teröristlerin iadesi, Türkiye'ye yönelik ambargo ve yaptırımların kaldırılması) yerine getirilmediği sürece Finlandiya ve İsveç'in üye olamayacakları yönünde Türk kamuoyunda beklenti oluştu.

Basında yer alan bilgilere göre Türkiye, Finlandiya'dan son beş yıl içinde altısı FETÖ üyesi ve altısı PKK üyesi olan çok sayıda kişinin Türkiye'ye iade edilmesini talep etti. Bu kişilerin çoğunun son yıllarda Finlandiya'ya sığınma talebinde bulunduğu belirtildi (YLE, 2022d). Türkiye'nin bir başka talebi ise Finlandiya ve İsveç hükümetlerinin uyguladığı silah ambargosunun kaldırılmasıydı. Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu, Ankara'nın Finlandiya ile bu konuda ilerleme kaydettiğini ancak İsveç'in provokatif davranmaya devam ettiğini ve Türkiye'nin ancak güvenlik güvencesi aldıktan sonra adım atacağını ifade etti (Middle East Eye, 2022). Her ne kadar Finlandiya, İsveç ile birlikte NATO üyeliğine başvuru yapıp ortak hareket etmişse de Türkiye, veto durumunu Finlandiya lehine yumuşatmaya başladı.

Finlandiya Cumhurbaşkanı Niinistö, 21 Mayıs 2022'de Cumhurbaşkanı Erdoğan ile yaptığı telefon görüşmesinin ardından Finlandiya'nın Türkiye ile NATO üyeliği konusunda konuşmaya hazır olduğunu ve Finlandiya'nın terörizmin tüm şekil ve tezahürlerini kınadığını ve bu minval çerçevesinde yakın diyalogun devam ettiğini açıkladı (Reuters, 2022b). NATO üyelik sürecinde Finlandiya, diplomatik müzakerelerle Türk yetkililer ile görüşerek Türkiye'nin vetosunu kaldırmaya çalıştı.

Türkiye ile sürekli iletişim halinde olan Finlandiya ve İsveç, üyelik konusunu Ankara ile görüşmek üzere bir heyet gönderdi. Üç heyetin ilk toplantısı 25 Mayıs 2022'de Ankara'da gerçekleşti (AA, 2022b). Söz konusu toplantılar devam ederken Türkiye-Finlandiya-İsveç görüşmeleri devam etti. Diğer taraftan Türkiye'de siyasi partilerden AK Parti ve MHP, Finlandiya ve İsveç'in üyeliğine onay vermeyeceklerini açıklarken, muhalefet partileri CHP ve HDP, Finlandiya'nın üyeliğine olumlu baktıklarını açıkladı (Sözcü, 2023; Yeni Şafak, 2022). AK Parti Sözcüsü, İsveç ve Finlandiya'nın NATO üyeliğine ilişkin, "mesele Türkiye'nin ikna edilmesi değil, yeni üye olmak isteyenlerin terör örgütlerine verdiği desteğin kesilmesi için o ülkelerin ikna edilmesidir" ifadelerine yer verdi. MHP ise Finlandiya ile İsveç'in NATO üyeliğini "zamansız, yersiz, gereksiz" olarak değerlendirdiğini ve soğuk baktığını açıkladı (BBC, 2022b; Habertürk, 2022). İsveç, Stockholm'de Türkiye aleyhindeki protestoları ve açıklamaları engellemediği için veto sürecinin uzamasına yol açtı. Finlandiya ise bir an önce NATO güvenlik şemsiyesine dâhil olmak istediğinden İsveç ile yollarını ayırarak tek başına NATO'ya katılma kararı aldı.

Finlandiya'nın ve İsveç'in NATO üyelik süreci çerçevesinde Madrid Zirvesi'nde bir araya gelen Cumhurbaşkanı Erdoğan, Fin Cumhurbaşkanı Niinistö, İsveç Başbakanı Magdalena Andersson ve NATO Genel Sekreteri Jens Stoltenberg'in katıldığı dördü görüşme gerçekleşti. Sonunda Türkiye, Finlandiya ve İsveç arasında Üçlü Muhtıra imzalandı (AA, 2022a). Söz konusu muhtıraya göre;

- Finlandiya ve İsveç, terörizmle mücadele edecek ve yerel mevzuatlarını bu doğrultuda güçlendirmeye yönelik gerekli tüm adımları atacaktırlar.
- Finlandiya ve İsveç, Avrupa İade Sözleşmesi'yle uyumlu biçimde, Türkiye tarafından sağlanan delilleri dikkate alarak Türkiye'nin terör zanlılarına dair sınır dışı veya iade taleplerini ivedilikle ve bütün boyutlarıyla işleme koyacak ve Türkiye'yle iade ve güvenlik iş birliğini geliştirmek için gerekli ikili ahdi düzenlemeler yapacaklardır.
- Finlandiya ve İsveç, PKK terör örgütünün ve bütün uzantıları ile iltisaklı kuruluşlarının ve paravan örgütlerinin para toplama ve eleman devşirme faaliyetlerine yönelik soruşturma başlatacak ve bunları yasaklayacaklardır.
- Finlandiya ve İsveç, silah ihracatına dair mevzuatlarının müttefiklere yönelik yeni taahhütleri mümkün kılmasını ve NATO'daki üyelik statüleriyle uygun olmasını temin edeceklerdir.
- Finlandiya ve İsveç, Türkiye'nin askerî projelere katılımı dahil olmak üzere, Türkiye ve diğer AB üyesi olmayan müttefiklerin AB'nin Ortak Güvenlik ve Savunma Politikasının mevcut ve müstakbel girişimlerine mümkün olan en geniş şekilde dahil edilmesine destek vereceklerdir.

Söz konusu adımların hayata geçirilmesi için, Türk, Fin ve İsveçli yetkililerinin katılımıyla bir Daimi Ortak Mekanizma kuruldu (T.C. Cumhurbaşkanlığı, 2022b). Üçlü muhtıraya bakıldığında her üç tarafı da memnun eden bir metin olma özelliği taşımaktadır. Her ne kadar Türkiye'de bu muhtıradan bir 'zafer' (İletişim Başkanlığı, 2022a) olarak bahsedilse de Türkiye'nin tüm isteklerini yerine getiren bir gelişme değildir. Muhtırada PKK bir terör örgütü olarak kabul edilse de diğer örgütlere dair net bir tanım

yapılmamış sadece yardımın kesileceği belirtilmiştir. Türkiye'nin terörist olarak iadesini istediği kişilerin teslim edileceğine dair de net bir karar bulunmamaktadır. İlgili ülkenin mahkemesi olumlu bir karar verirse iadenin yapılabileceği ifade edilmektedir. Muhtıradan yaşanan gelişmeler (İsveç'te Kuran-ı Kerimin yakılması, iadelerin yapılmaması, Türkiye aleyhindeki açıklamalar, protesto yürüyüşleri, gibi) Türkiye'nin İsveç vetosunu sürdürmesine yol açtı. 1 Şubat 2023'te İsveç'in, aşırı sağcı politikacı Rasmus Paludan'ın Kuran'ı yakma gösterisine müsaade etmesi nedeniyle Türkiye'nin Finlandiya'nın NATO üyeliğine olumlu baktığını, ancak İsveç'in NATO üyeliğine olumlu bakmadığı ifade edildi (Reuters, 2023).

Fin Cumhurbaşkanı Niinistö, Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın daveti üzerine 17 Mart 2023 tarihinde Türkiye'ye geldi. Erdoğan, "güvenlik kaygılarımızın giderilmesi hassasiyetine binaen Finlandiya'nın NATO'ya katılım protokolünün meclisimizdeki onay sürecini başlatmaya karar verdik" diyerek Finlandiya'nın askeri ittifaka katılmasına yönelik vetoyu kaldırdığını kamuoyuna duyurdu. "Finlandiya ve İsveç, NATO başvurusunu birlikte yaptığı halde Türkiye için İsveç vetosunu sürdürdü?" veya "Finlandiya hangi adımları atarak üye oldu?" sorusuna karşı Fin Cumhurbaşkanı Niinistö "Finlandiya, Madrid'de geçen yaz üzerinde mutabık kaldığımız her şeyi yerine getirdi" diyerek ödevini yerine getirdiğini açıkladı. Ortak basın toplantısında Cumhurbaşkanı Erdoğan ise İsveç hakkında "teröristleri bize vermediler, veremediler" diyerek vetonun süreceğini açıkladı (TRT Haber, 2023; AA, 2023b; Çolakoğlu, 2023). Ziyaretin ardından TBMM, Finlandiya'nın NATO üyeliğini onayladı ardından Cumhurbaşkanı Erdoğan kararı resmen imzaladı. Böylece Türkiye, Finlandiya'nın NATO üyeliğine dair vetosunu kaldırarak 31 Mart 2023 tarihinde Brüksel'de imzalanan Kuzey Atlantik Antlaşmasına Finlandiya Cumhuriyetinin Katılımına İlişkin Protokolün onaylanmasını uygun bulmuştur (Resmî Gazete, 2023). 4 Nisan 2023'te de Türk Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu, Finlandiya'nın katılımına ilişkin onay belgesini Brüksel'de ABD Dışişleri Bakanı Antony Blinken'e teslim etti (U.S. Department of State, 2023). Finlandiya, NATO'yu kuran Kuzey Atlantik Antlaşması'nın imzalanmasından tam 74 yıl sonra, 4 Nisan 2023'te ittifakın resmi üyesi oldu (BBC, 2023).

NATO Genel Sekreteri Jens Stoltenberg, "Savaş Avrupa'ya geri geldi ve Finlandiya NATO'ya katılmaya karar verdi" (AA, 2023c) diyerek Finlandiya'nın Rusya faktöründen dolayı ittifaka katıldığını açıkça beyan etmiş oldu. Diğer taraftan Finlandiya'nın NATO üyelik süreci, Türkiye'nin vetosuna rağmen, bir yıldan kısa sürede tamamlanarak İttifakın tarihinde en hızlı ilerleyen üyelik süreçlerinden biri oldu. Türkiye'nin vetosuna rağmen Finlandiya, Türkiye ile yürüttüğü diplomatik müzakereler neticesinde hızlı bir şekilde ittifaka dâhil olma stratejisi izlemiştir. Söz konusu stratejide en önemli husus güvenlik kaygısı olmuştur. Nitekim Finlandiya'nın NATO üyesi olmasına değinen Niinistö, "Finlandiya halkı şu an kendisini daha da güvende hissediyor. Şu an nüfusumuzun yüzde 80'i NATO üyeliğini destekliyor, yüzde 80'den fazlası da müttefikleri savunacağını söylüyor" diye konuştu (AA, 2023a).

NATO çerçevesinde Türkiye-Finlandiya ve Türkiye-İsveç ilişkilerini ABD faktöründen ayrı düşünmek mümkün değildir. NATO'nun en önemli gücü olan ABD için Nordik devletlerinin önemi her geçen gün artmaktadır. Gerek Arktik bölgedeki gelişmeler gerekse Baltıklardaki durum NATO'nun hâkimiyet alanını doğrudan ilgilendirmektedir. Cumhurbaşkanı Erdoğan ve ABD Başkanı Jeo Biden arasındaki görüşmeler, Türkiye ile Nordik devletleri arasındaki anlaşmanın imzalanmasına yardımcı oldu. Bu durum aynı zamanda Türkiye-NATO/ABD ilişkilerinin atmosferini iyileştirirken mevcut ve gelecek vadeden NATO üyelerinin rahatlamasını ve dayanışma sergilemesini sağladı. Türkiye'nin Finlandiya ve İsveç'e yönelik veto süreci Türkiye-ABD ilişkilerini de doğrudan etkileyen bir unsur olmuştur. Nitekim karardan sonra Biden, Türkiye'nin ABD'den mevcut F-16 filoları için 40 yeni F-16 savaş uçağı ve 80 modernizasyon kiti satın alma arayışına verdiği desteği yinelemiştir (Dalay, 2022). Türkiye'nin İsveç'in NATO üyeliğine onay verdikten kısa bir süre sonra ABD, 27 Ocak 2024 tarihinde Türkiye'ye F-16 jetlerinin satılmasına onay vermişti (BBC, 2024).

Finlandiya (İsveç ile birlikte) 18 Mayıs 2022 tarihinde NATO üyeliği için başvuruda bulunmuştu. Finlandiya, Türkiye ve Macaristan'ın vetosuna rağmen sürdürdüğü diplomatik müzakereler neticesinde ilgili ülkeleri ikna ederek üyelik sürecini nihayete erdirdi. Finlandiya 4 Nisan 2023 tarihinde resmen NATO üyesi oldu. NATO krizi süresince asıl sorun Finlandiya olmaktan ziyade İsveç olmuştur. İsveç'te PKK lehinde gösteri ve yürüyüş, Kuran-ı Kerim yakma olayları, İsveçli siyasetçilerin açıklamaları, Türkiye aleyhinde yapılan gösteriler NATO krizinin sürecini uzatmıştır. Fakat Finlandiya'nın üyelik sürecini İsveç'ten ayırması üzerine ve attığı adımlar ile veto sürecini ortadan kaldırmayı başarmıştır.

Finlandiya ve İsveç'i işin içine katmanın, Rusya'nın ticari ve askerî altyapıya yoğun yatırım yaptığı bir bölge olan Kuzey Kutbu'ndaki NATO'nun caydırıcılığını da güçlendirmesi bekleniyor. Finlandiya ve

İsveç'in katılımı, Rusya hariç tüm Arktik devletlerini NATO'ya dâhil edecek ve ittifakın bölgede daha etkin bir strateji izlemesine olanak tanyacaktır (CFR, 2022).

Finlandiya'nın ve İsveç'in NATO'ya üye olmasıyla birlikte Rusya ve NATO arasındaki tampon bölge de ortadan kalkmış oldu. Bir NATO devleti olarak Finlandiya'nın Rusya ile uzun bir sınıra sahip olması onu ne kadar güvenli hale getirdiği sorusu muammasını korumaktadır. Rusya'nın ilerleyen zamanlarda Fin sınırına askeri üsler konuşlandırması Finlandiya'yı daha kritik bir duruma getirmesi olasılıklar arasında yer almaktadır. NATO ve Rusya arasındaki nükleer caydırıcılık ve silahlanma yarışı, sahip oldukları coğrafi konumdan ötürü iki NATO devleti Türkiye'yi ve Finlandiya'yı ön plana çıkaracaktır.

NATO'nun kuzey kanadını oluşturan Finlandiya ile güney kanadını oluşturan Türkiye'nin NATO üyelik süreçleri farklı tarihlerde olsa da birbirine benzerlik göstermektedir. Her iki devlet de tarihi Rus tehlikesinden dolayı ittifaka katılmıştır. Ve her iki devletin üyeliklerine diğer NATO üyeleri karşı çıkmış fakat ABD, Türkiye'nin üyelik sürecinde olduğu gibi etkin pozisyonunu kullanarak Finlandiya'nın üye olmasını sağlamıştır.

İsveç ve Finlandiya, NATO üyeliği konusunda birlikte başvuru yaptıkları halde Türkiye önce Finlandiya'nın başvurusunu onaylamıştır. Bunun nedeni ise Helsinki'nin Ankara'nın isteklerini yerine getirme konusunda olumlu tutum sergilemesi ve Türk kamuoyunda Finlandiya imajının (İsveç'e göre) daha olumlu olmasıdır. İki NATO üyesi Finlandiya ve Türkiye'nin işbirliğini artırmaları, NATO'yu güçlendireceği gibi ikili ilişkilerin gelişmesine de katkıda bulunacaktır. Hâlihazırda Türk-Fin ilişkileri diplomatik ilişkilerinin kuruluşunun 100. yılını kutlamaktadır.

Sonuç

Rusya'nın Ukrayna saldırısı ile İsveç ve Finlandiya için tehdit algısı da değişmeye başladı. Rusya ile uzun bir sınıra sahip olan Finlandiya olası bir saldırı karşısında -Fin General Adolf Ehrnrooth'un "bir daha asla yalnız kalma" sözü çerçevesinde- kolektif bir savunma arayışına yönelmiştir. NATO'nun kuruluşundan itibaren mesafeli bir politika izleyen Finlandiya SSCB'nin dağılmasıyla birlikte "Finlandizasyon" politikasını terk ederek Batı'ya yönelmiştir. Bu yönelme çerçevesinde NATO ile işbirliği yaparak ortak operasyonlarda yer almaya başladı. Söz konusu işbirliği çerçevesinde NATO ile ortak hareket eden Finlandiya, Rusya'nın öngörülemez faaliyetleri ve saldırıları neticesinde NATO'ya katılma kararı almıştır. Fakat Türkiye'nin vetosu ile karşılaşmıştır.

Türkiye'nin dış politika aracı olarak kullandığı veto kartı (Ovalı, 2024: 152) Türkiye-Nordik/ABD ilişkilerini ve diğer üye ülkelerinin güvenlik politikalarını doğrudan etkilemektedir. Türkiye, NATO nezdinde veto kartını en son İsveç ve Finlandiya için uyguladı. Söz konusu vetonun nedeni ise iki Nordik devletinin terör örgütlerine destek verdiği iddiası ve resmi olmayan silah ambargosuydu. İsveç ve Finlandiya'nın üyelik başvurusu üzerine Türkiye şu isteklerde bulunmuştu; YPG'ye (ve diğer örgütlere) desteğin kesilmesi, terörist listesinde yer alan kişilerin kendisine iade edilmesi ve gayri resmî olarak uygulanan silah ambargosunun kaldırılmasıydı. Ayrıca ABD'den F-35 programına tekrar dâhil olmayı, F-16 satışı ve S-400 yaptırımlarının kaldırılması talep edilmekteydi (Diken, 2022; BBC, 2022a). Söz konusu talepler -Finlandiya'nın üyelik başvurusu onaylandıktan sonra- ne oranda yerine getirildi? sorusu tam anlamıyla yanıtlamak, birincil kaynaklara ulaşmak mümkün olmadığından dolayı güçtür. NATO üyeliğinden sonra iki Nordik devleti, herhangi bir teröristi (kamuoyuna yansıdığı kadarıyla) iade etmedi ve YPG, FETÖ gibi örgütleri terör listesine almadığı gibi sadece destek vermeyeceklerini taahhüt ettiler. Türkiye açısından kazançlı durum ise: silah ambargosunun kalkması ve ABD'nin F-16 savaş uçaklarının satışını onaylaması olmuştur. NATO üyelik krizinde yapılan müzakereler neticesinde Türkiye, sadece isteklerinin bir kısmını kabul ettirebilmiştir. Türkiye'nin, silah ambargosunun kalkması konusunda ısrarcı olmasının nedeni Türkiye'ye yönelik yaptırımların Batı ülkelerince uygulanmasıdır. Türkiye, Finlandiya'nın ve İsveç'in silahlarına ihtiyaç duymasından ziyade kendisi için kararın sembolik bir anlam taşımasıdır. Türkiye bu konuda bir gedik açmak ve resmi olmayan yaptırımları ortadan kaldırmak için ısrarcı olmuştur. Madrid Zirvesi'nden sonra Türkiye-İsveç-Finlandiya arasında bir muhtıra kabul edilmiş olsa da Stockholm ve Helsinki anlaşmanın asgari, Ankara ise azami bir yorumunu kendince değerlendirmiştir. Her ne kadar taraflar kazançlı olduklarını kamuoylarına ifade etse de diplomatik müzakereler ile karşılıklı tavizler verilmiştir. Böylece müzakereler ve ABD'nin etkin rolü ile veto krizi nihayete erdirilmiştir.

Ukrayna Krizi'nin patlak vermesi ve bununla ilişkili olarak güvenlik algısındaki ani değişim, Finlandiya'da ve İsveç'te referandum yapılmadan NATO'ya katılım gerçekleşmiştir. Soğuk Savaş süresince "Finlandizasyon" politikası çerçevesinde zoraki izlediği tarafsızlık politikasını tamamen terk eden

Finlandiya, dış politikasının en radikal kararlarından birini almıştır. Ancak Rusya, Ukrayna Savaşı’ndan dolayı Finlandiya’nın ve İsveç’in NATO üyeliklerini engelleyemezse de Baltık bölgesinde yeni güç dengesine cevap verebilmek adına Finlandiya sınırını, Kaliningrad bölgesini ve Baltık Denizi’ni daha fazla silahlandıracağını öngörmek mümkündür.

Üyelik ile en kazançlı çıkan taraf NATO olurken Baltık bölgesinde de en etkili aktör haline gelmiştir. NATO etki alanını genişletirken Rusya, Baltık ve Arktik bölgeden çevrelenmiş bir duruma geldi. Finlandiya’nın NATO’ya katılması ile birlikte Rusya ve NATO arasındaki tampon bölge ortadan kalkmış ve hemhudut hale gelmişlerdir. Bu durum bir yandan olası bir çatışmayı gündeme getirirken diğer yandan da Finlandiya’yı ‘ileri bir karakol’ haline getirerek daha riskli bir hale getirmiştir. Sonuç olarak Açık Kapı Politikası ile iki Nordik devletinin NATO’ya katılımı tamamlanmış oldu. Finlandiya’nın NATO üyelik krizi, sınırlı bir tırmandırma stratejisi çerçevesinde müzakere tekniğiyle uzlaşma kapsamında sonuçlandırılmıştır.

Etik Beyan

“Bir Daha Asla Yalnız Kalma”: Finlandiya-NATO İlişkileri Çerçevesinde Üyelik Krizi ve Türkiye” başlıklı çalışmanın yazım sürecinde bilimsel kurallara, etik ve alıntı kurallarına uyulmuş; toplanan veriler üzerinde herhangi bir tahrifat yapılmamış ve bu çalışma herhangi başka bir akademik yayın ortamına değerlendirme için gönderilmemiştir. Çalışma doküman ve arşiv incelemesi değerlendirilerek hazırlandığından etik kurul izni gerektirmemektedir.

Çatışma Beyanı

Araştırmacıların araştırma ile ilgili olarak diğer kişi veya kurumlarla herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Kaynakça

- AA, (2023a). “Finlandiya Cumhurbaşkanı Niinistö, ülkesinin NATO’da daha güvende hissettiğini söyledi”, <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/finlandiya-cumhurbaskani-niinisto-ulkisinin-natoda-daha-guvende-hissettigi-soyledi/2945399> (3.4.2023)
- AA, (2023b). “Finlandiya Cumhurbaşkanı Sauli Niinistö ile Ortak Basın Toplantısı”, <https://www.youtube.com/watch?v=ygpf8sfgp8> (5.2.2023)
- AA, (2023c). “Finlandiya resmen NATO’nun 31’inci üyesi oldu”, <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/finlandiya-resmen-natonun-31inci-uyesi-oldu/2863311#:~:text=Son%20olarak%2027%20Mart'ta,te%20resmen%20ittifakın%20üyesi%20oldu> (22.12.2022)
- AA, (2022a). “Madrid’de Türkiye, Finlandiya ve İsveç arasında ‘Üçlü Muhtıra’ imzalandı”, <https://www.aa.com.tr/tr/gundem/madridde-turkiye-finlandiya-ve-isvec-arasinda-uclu-muhtira-imzalandi/2625012> (3.12.2022)
- AA, (2022b). “Türkiye ile İsveç ve Finlandiya heyetleri Cumhurbaşkanlığı Külliyesi’nde görüştü”, <https://www.aa.com.tr/tr/gundem/turkiye-ile-isvec-ve-finlandiya-heyetleri-cumhurbaskanligi-kulliyesinde-gorustu/2597547#> (2.1.2023)
- Arter, D. (1996). Finland: from neutrality to NATO? European security, 5 (4), 614–632.
- Arter, D. (2023). From Finlandisation and post-Finlandisation to the end of Finlandisation? Finland’s road to a NATO application, European Security, 32:2, 171-189.
- Ataöv, T. (2006). Amerika, NATO ve Türkiye. İstanbul: İleri Yayınları.
- Aunesluoma, J. ve Rainio-Niemi, J. (2016). Neutrality as Identity?: Finland’s Quest for Security in the Cold War. Journal of Cold War Studies, 18(4), 51–78.
- BBC, (2022a). “NATO: İsveç ve Finlandiya’nın üyeliğine Türkiye neden karşı çıkıyor; Ankara’nın kaygıları giderilebilecek mi?”, <https://www.bbc.com/turkce/haberler-turkiye-61492109> (19.5.2022).
- BBC, (2023). “Nato’s border with Russia doubles as Finland joins”, <https://www.bbc.com/news/world-europe-65173043> (10.1.2024)
- BBC, (2024). “ABD, Türkiye’ye F-16 satışına onay verdi”, <https://www.bbc.com/turkce/articles/ce5kxnere86o> (11.4.2024)
- BBC, (2017), “5 milyon nüfuslu Finlandiya dev komşusu Rusya ile iyi geçinmeyi nasıl başarıyor?”, <https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-40739459> (3.11.2023)
- BBC, (2022b), “Biden: İsveç ve Finlandiya’nın NATO üyeliğini tümüyle destekliyoruz”, <https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-61512685> (3.3.2024)
- CBC, (2015), “NATO fighter jets join nordic countries in Arctic military exercise”, <https://www.cbc.ca/news/canada/north/nato-fighter-jets-join-nordic-countries-in-arctic-military-exercise-1.3086264> (26.03.2024)

- CFR, (2022), "How NATO Will Change if Finland and Sweden Become Members", <https://www.cfr.org/in-brief/how-nato-will-change-if-finland-and-sweden-become-members> (1.4.2024)
- Çolakoğlu, E.F. (2023). "NATO Karar Alma Mekanizmasında Türkiye: Muhafız Bir Sorun Yaratıcı ya da Çıkar Peşinde Bir Rasyonel Aktör?" Siyasi İlimler Türk Derneği'nin II. Ulusal Siyaset Bilimi Kongresi (Bildiriler).
- Diken, (2022). "Yetkililer yanıtladı: Türkiye NATO, İsveç ve Finlandiya'dan ne istiyor?", <https://www.diken.com.tr/yetkililer-yanitladi-turkiye-nato-isvec-ve-finlandiyadan-ne-istiyor/> (18.11.2023).
- Euronews, (2022a). "Cumhurbaşkanı Erdoğan, İsveç ve Finlandiya'nın NATO üyeliklerine 'evet' demeyeceklerini açıkladı", <https://tr.euronews.com/2022/05/16/cumhurbaşkan-erdogan-isvec-ve-finlandiya-n-nato-uyeliklerine-evet-demeyeceklerini-ac-kla> (16.11.2023).
- Euronews, (2022b). "Finlandiya ve İsveç'in NATO üyeliğinin önünde iki engel kaldı: Macaristan ve Türkiye" <https://tr.euronews.com/2022/10/06/finlandiya-ve-isvecin-nato-uyeliginin-onunde-iki-engel-kaldi-macaristan-ve-turkiye> (7.3.2024).
- EVA, (2021). "There has been a sharp increase in support for NATO membership", <https://www.eva.fi/en/blog/2021/10/26/there-has-been-a-sharp-increase-in-support-for-nato-membership/> (26.03.2024).
- Forsberg, T., and Pesu, M., (2016). The 'finlandization' of Finland: the ideal type, the historical model and the lessons learnt. *Diplomacy and statecraft*, 27 (3), 473-495.
- Galip Dalay, "NATO... Türkiye'nin Önünde Zorlu bir yol", *Turquie Diplomatique*, Ağustos 2022, Sayı:160.
- Habertürk, (2022). "MHP lideri Bahçeli'den İsveç ve Finlandiya mesajı", <https://www.haberturk.com/son-dakika-mhp-lideri-bahceli-den-aciklamalar-3440921> (2.2.2024)
- Hürriyet, (2023). "PKK'dan İsveç'te küstah eylem", <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/pkkdan-isvec-te-kustah-eylem-42203196> (23.1.2024).
- İletişim Başkanlığı, (2022a). "İki İskandinav ülkesinin NATO katılım müzakereleri... Türkiye Cumhurbaşkanı: Diplomatik zafer", https://www.iletisim.gov.tr/turkce/dis_basinda_turkiye/detay/iki-iskandinav-ulkesinin-nato-katilim-muzakereleri-turkiye-cumhurbaşkanı-diplomatik-zafer (3.3.2024)
- İletişim Başkanlığı, (2022b). "Cumhurbaşkanı Erdoğan, Finlandiya Cumhurbaşkanı Niinistö ile telefonda görüştü" <https://www.iletisim.gov.tr/turkce/haberler/detay/cumhurbaşkanı-erdogan-finlandiya-cumhurbaşkanı-niinisto-ile-telefonda-gorustu> (27.03.2024).
- İletişim Başkanlığı, (2022c). "Cumhurbaşkanı Erdoğan: İsveç ve Finlandiya terörle mücadelede net adımlar atana kadar duruşumuzu kesinlikle değiştirmeyiz", <https://www.iletisim.gov.tr/turkce/haberler/detay/cumhurbaşkanı-erdogan-isvec-ve-finlandiya-terorle-mucadelede-net-adimlar-atana-kadar-durusumuzu-kesinlikle-degistirmeyiz> (16.3.2024)
- Jonathan M. (2022). "How NATO Will Change if Finland and Sweden Become Members", <https://www.cfr.org/in-brief/how-nato-will-change-if-finland-and-sweden-become-members> (2.2.2024).
- Kamp, K.-H. (2012). *NATO Enlargement Reloaded*. NATO Defense College.
- Middle East Eye, (2022). "Turkey demands extradition of PKK members from Sweden, Finland for Nato bid", <https://www.middleeasteye.net/news/sweden-finland-nato-turkey-demands-extradition-pkk-members> (19.1.2024).
- NATO, (2024), "Relations with Finland", https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_49594.htm#:~:text=On%20%20April%202023%2C%20Finland,at%20NATO%20Headquarters%20in%20Brussels (22.03.2024).
- NATO, (2016). "NATO Enlargement and open door", https://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/pdf_2016_07/20160627_1607-factsheet-enlargement-eng.pdf (2.2.2024).
- NATO, (2024). "NATO Nedir", https://www.nato.int/nato-welcome/index_tr.html (22.02.2024).
- NATO, (2023) "The North Atlantic Treaty", https://www.nato.int/cps/fr/natohq/official_texts_17120.htm?selectedLocale=en (3.05.2024).
- Ovalı, A. Ş. (2024). Türkiye-NATO İlişkilerinde Veto Krizleri: Benzerlikler ve Farklılıklar Üzerine Bir Değerlendirme. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 79(1), 137-157.
- Resmî Gazete, Sayı: 32150, 1 Nisan 2023.
- Reuters, (2022a). "Erdogan says Turkey not supportive of Finland, Sweden joining NATO", <https://www.reuters.com/world/erdogan-says-turkey-not-positive-finland-sweden-joining-nato-2022-05-13/> (23.3.2024).
- Reuters, (2023). "Erdogan says Turkey positive on Finland's NATO bid, not Sweden's", <https://www.reuters.com/world/europe/turkey-looks-positively-finlands-nato-bid-not-swedens-erdogan-2023-02-01/> (9.4.2024).
- Reuters, (2022b). "Finland's president held "open and direct" talks with Turkey's Erdogan", <https://www.reuters.com/world/europe/finlands-president-held-open-direct-talks-with-turkeys-erdogan-2022-05-21/> (8.4.2024).
- Sözcü, (2023). "CHP'den İsveç'in NATO üyeliğine destek", <https://www.sozcu.com.tr/chpden-isvecin-nato-uyeligine-destek-wp7744104> (1.24.2024).
- Star, (2022). "PKK'yı İsveç Fonluyor", <https://www.star.com.tr/dunya/terore-destek-bir-kez-daha-desifre-oldu-pkkyi-isvec-fonluyor-haber-1718983/> (18.11.2023).

- T.C. Cumhurbaşkanlığı, (2022a). "Finlandiya Cumhurbaşkanı Sauli Niinistö ile Telefon Görüşmesi", [https://www.tccb.gov.tr/basin-aciklamalari/365/136355/cumhurbaskani-recep-tayyip-erdogan-finlandiya-cumhurbaskani-sauli-niinisto-ile-bir-telefon-gorusmesi-gercekestirdi- \(9.3.2024\)](https://www.tccb.gov.tr/basin-aciklamalari/365/136355/cumhurbaskani-recep-tayyip-erdogan-finlandiya-cumhurbaskani-sauli-niinisto-ile-bir-telefon-gorusmesi-gercekestirdi- (9.3.2024)).
- T.C. Cumhurbaşkanlığı, (2022b). "Türkiye, Finlandiya ve İsveç tarafından NATO Madrid Zirvesi'nde imzalanan Üçlü Muhtıra çerçevesinde kurulan Daimi Ortak Mekanizma'nın ilk toplantısı", [https://www.tccb.gov.tr/cumhurbaskanligi-sozculugunden/1695/139255/turkiye-finlandiya-ve-isvec-tarafindan-nato-madrid-zirvesi-nde-imzalanan-uclu-muhtira-cercevesinde-kurulan-daimi-ortak-mekanizma-nin-ilk-toplantisi- \(9.3.2024\)](https://www.tccb.gov.tr/cumhurbaskanligi-sozculugunden/1695/139255/turkiye-finlandiya-ve-isvec-tarafindan-nato-madrid-zirvesi-nde-imzalanan-uclu-muhtira-cercevesinde-kurulan-daimi-ortak-mekanizma-nin-ilk-toplantisi- (9.3.2024)).
- The Christian Science Monitor, (2014). "Could Putin's Russia push neutral Finland into NATO's arms?", [https://www.csmonitor.com/World/Europe/2014/1015/Could-Putin-s-Russia-push-neutral-Finland-into-NATO-s-arms \(3.3.2024\)](https://www.csmonitor.com/World/Europe/2014/1015/Could-Putin-s-Russia-push-neutral-Finland-into-NATO-s-arms (3.3.2024)).
- TRT Haber, (2023). "Cumhurbaşkanı Erdoğan açıkladı: Finlandiya'nın NATO üyeliğine onay", [https://www.trthaber.com/haber/gundem/cumhurbaskani-erdogan-acikladi-finlandiyanin-nato-uyeligine-onay-753958.html \(24.3.2024\)](https://www.trthaber.com/haber/gundem/cumhurbaskani-erdogan-acikladi-finlandiyanin-nato-uyeligine-onay-753958.html (24.3.2024)).
- U.S. Department of State, (2023). "Secretary Antony J. Blinken and Turkish Foreign Minister Mevlut Cavusoglu at the Deposit of Türkiye's Instruments of Ratification of Finland's NATO Accession", [https://www.state.gov/secretary-antony-j-blinken-and-turkish-foreign-minister-mevlut-cavusoglu-at-the-deposit-of-turkiyes-instruments-of-ratification-of-finlands-nato-accession/ \(21.3.2024\)](https://www.state.gov/secretary-antony-j-blinken-and-turkish-foreign-minister-mevlut-cavusoglu-at-the-deposit-of-turkiyes-instruments-of-ratification-of-finlands-nato-accession/ (21.3.2024)).
- Verkkouutiset, (2014). "Verkkouutiset selvitti: Kansa valmis Natoon, jos valtiojohto niin haluaa", <https://www.verkkouutiset.fi/a/verkkouutiset-selvitti-kansa-valmis-natoon-jos-valtiojohto-niin-haluaa-17919/#04d2c99a, 26.03.2024>.
- Yeni Şafak, (2022). "HDP'den Türkiye'nin İsveç ve Finlandiya için NATO vetosuna tepki", [https://www.yenisafak.com/gundem/hdpden-turkiyenin-isvec-ve-finlandiya-icin-nato-vetosuna-tepki-3831268 \(10.4.2024\)](https://www.yenisafak.com/gundem/hdpden-turkiyenin-isvec-ve-finlandiya-icin-nato-vetosuna-tepki-3831268 (10.4.2024)).
- Yenişafak, (2023). "İsveç'in hayali: Kılıçdaroğlu kazanırsa NATO üyesi oluruz", [https://www.yenisafak.com/dunya/isvecin-hayali-kilicdaroglu-kazanirsa-nato-uyesi-oluruz-4525517 \(27.12.2023\)](https://www.yenisafak.com/dunya/isvecin-hayali-kilicdaroglu-kazanirsa-nato-uyesi-oluruz-4525517 (27.12.2023)).
- YLE, (2022a). "Finland's Parliament approves Nato application in historic vote", [https://yle.fi/a/3-12449487 \(13.2.2024\)](https://yle.fi/a/3-12449487 (13.2.2024)).
- YLE, (2022b). "It's official: Finland to apply for Nato membership", [https://yle.fi/a/3-12446441 \(27.03.2024\)](https://yle.fi/a/3-12446441 (27.03.2024)).
- YLE, (2022c). "Marin on Nato: Finland should keep options open", [https://yle.fi/a/3-12255035 \(27.03.2024\)](https://yle.fi/a/3-12255035 (27.03.2024)).
- YLE, (2022d). "Turkey blocks accession talks as Finland, Sweden formally submit application letters to Nato", [https://yle.fi/a/3-12450593 \(9.11.2023\)](https://yle.fi/a/3-12450593 (9.11.2023)).
- YLE, (2022e). "Turkey may oppose Finland and Sweden joining Nato, Erdogan says", [https://yle.fi/a/3-12445222 \(11.11.2023\)](https://yle.fi/a/3-12445222 (11.11.2023)).

Arşiv belgeleri

- TDA (524), 219047/212676/0, 17.02.1940.
TDA (524), 219049/212678/27, 12.10.12.
TDA (524), 219061/212428/0, 23.01.1947.
TDA (524), 219827/212985/0, 18.07.1928.
TDA (524), 219861/213154/1, 17.05.1931.
TDA (524), 219865/213223/0, 13.06.1931.
TDA (524), 219865/213223/3, 30.04.1931.
TDA (524), 219865/213223/4, 22.05.1931.
TDA (539), 219556/213211/0, 28.06.1949.
TDA (539), 220207/213150/0, 15.02.1949.
TDA (539), 220209/213962/0, 16.02.1949.
TDA (539), 220209/213962/0, 19.02.1949.
TDA (539), 220209/213962/0, 24.02.1949.
TDA (539), 220209/213962/0, 5.03.1949.
TDA (539), 220209/213962/16, 8.02.1949.
TDA, (524), 219050/212679/0, 9.02.1949.
TDA, (539), 220209/213962/0, 16.02.1940.

EXTENDED ABSTRACT

The North Atlantic Pact (NATO) is a major military organization that has expanded since its inception and continues to exist today. After the Cold War, many European countries joined NATO, but Finland and Sweden did not enter any military organization due to their policy of neutrality. However, the threat posed by Russia's invasion of Ukraine has put NATO membership on the agenda for two northern European countries, Finland and Sweden. The authorities of both countries quickly initiated the process of NATO membership, preparing public opinion with their statements and policies. However, Türkiye used the veto card, which it used occasionally in its foreign policy against Finland and Sweden in 2022. Finland wanted to enter the NATO security zone to eliminate the "Finlandization" syndrome, minimize geopolitical risks and not be left alone again due to its historical experience. The joint application of Finland and Sweden to NATO led to a crisis. Various studies of relations between Finland and NATO exist in the scientific literature. However, no comprehensive research has been found on Türkiye's prospects within the NATO-Finland relationship. Building on this gap in the literature, it aims to address the crisis in Turkish-Finnish relations and the politics of Finlandization through Turkish archival documents and press news. This study will use a case study method based on the Finlandization process and the veto crisis in Turkish-Finnish relations. This study argues that Russia's military interventions (Georgia, Crimea, Ukraine) and its unpredictable situation led to the emergence of "traditional" Russian fear in Finland and the end of forced neutrality. Why did Finland want to join NATO? Why did Türkiye veto Finland's participation in NATO? These questions constitute the main research questions. The answers to the above questions can serve as examples of resolving future crises in Turkish-Finnish relations and highlight the importance of negotiations. This study has the following limitations. While it is possible to access primary sources about Finland's relations with NATO during the Cold War, it is not possible to access primary sources about Finland's membership process, which began in 2022. Access to official documents relating to the crisis in question is complicated. To reduce the element of limitation, the protocol published in the Official Gazette and the published memorandum were used. On the other hand, an attempt was made to capitalize on the statements of authorized persons published in the press. This study is limited to dates from the creation of NATO (1949) to Finnish membership (2023). During the Cold War, Finland pursued a somewhat distant policy in relations with the USSR and NATO. However, with the collapse of the USSR, Finland changed its policy and improved relations with NATO. NATO's Open Door Policy is based on Article 10 of the North Atlantic Treaty (1949), the alliance's founding document. The treaty states that NATO membership is open to "any European state that can promote the principles of this treaty and contribute to the security of the North Atlantic region." It states that any decision regarding enlargement must be made unanimously and that NATO expansion aims to "help increase stability and prosperity in Europe, promote stability and cooperation, and build a Europe united by democracy and shared values." However, although Finland and Sweden follow the principles of the North Atlantic Treaty and despite the open door policy, they have been reluctant to join NATO since its creation due to their policy of "neutrality." During the first 25 years after the end of the Cold War, public opinion in these neutral countries also continued to oppose potential NATO membership. However, since 2014, rapid changes have occurred in the views of the public and politicians. Therefore, the policy of "neutrality" began to be revised. The real breakthrough for membership was Vladimir Putin's invasion of Ukraine on February 24, 2022, which affected the balance in Europe and triggered a process in which Sweden and Finland abandoned their military policy of non-alignment and sought NATO membership but faced a Turkish veto. Türkiye last used its NATO veto on Sweden and Finland. The reason for the veto was accusations that the two Nordic countries support terrorist organizations and an unofficial arms embargo. Following Sweden and Finland's membership applications, Türkiye made the following demands: stop supporting the YPG (and other organizations), return people on the terrorist list to Türkiye, and lift the unofficial arms embargo. In addition, the United States was asked to re-enter the F-35 program and lift sanctions on sales of the F-16 and S-400. The veto crisis was resolved through diplomatic negotiations and an active US role. The Open Door Policy completed the entry of the two Nordic countries into NATO. Finland's NATO membership crisis was resolved through negotiations under a strategy of limited escalation. By abandoning the policy of neutrality that it had forcibly followed as part of the Finlandization policy during the Cold War, Finland made one of the most radical decisions in its foreign policy. However, although Russia cannot prevent Finland and Sweden from becoming NATO members due to the Ukrainian war, it can be predicted that it will continue to arm the Finnish border, the Kaliningrad region, and the Baltic Sea to respond to the new balance of power in the Nordic region. The first part of the article examines the Finlandization policy pursued by Finland under the

KÜÇÜK

“Bir Daha Asla Yalnız Kalma”: Finlandiya-NATO İlişkileri Çerçevesinde Üyelik Krizi ve Türkiye

shadow of the USSR during the Cold War; the second part discusses the historical background of relations between Finland and NATO, and the third section examines Turkey's decision to veto Finland's application for NATO membership in three main ways. This study aims to evaluate Finland-NATO relations from the perspective of Türkiye within the framework of the Political History discipline.